

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 2Szak/3/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 0924100412
Dátum vydania rozhodnutia: 09. 08. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: prof. JUDr. Juraj Vačok
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:0924100412.1

Uznesenie

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte v právnej veci žalobcu: A. X., toho času umiestnený v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov Sečovce, dátum narodenia: XX. W. XXXX, štátna príslušnosť: A. D., bez dokladu totožnosti, zastúpený: Centrum právnej pomoci, proti žalovanému: Mobilná jednotka Policajného zboru Bratislava, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu Správneho súdu v Košiciach, č. k. 4Saz/3/2024-31, takto

rozhodol:

Uznesenie Správneho súdu v Košiciach č. k. 4Saz/3/2024-31 z 10. júla 2024 sa zrušuje a vec sa vracia Správnemu súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

I. Konanie pred orgánmi verejnej správy

1. Žalovaný rozhodnutím o zaistení č. PPZ-HCP-BA5-100-010/2024-AV z 2. mája 2024 (ďalej len „rozhodnutie žalovaného“) zaistil žalobcu na účely administratívneho vyhostenia podľa § 88 ods. 1 písm. b) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v účinnom znení (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“). Zároveň stanovil dĺžku doby zaistenia podľa § 88 ods. 4 zákona o pobyte cudzincov do 2. júla 2024 a umiestnil žalobcu podľa § 88 ods. 5 zákona o pobyte cudzincov v útvare policajného zaistenia pre cudzincov.

II. Konanie pred správnym súdom

2. Žalobca podal voči rozhodnutiu žalovaného správnu žalobu vo veciach zaistenia na Správny súd v Košiciach (ďalej len „správny súd“) podľa § 221 ods. 2 Správneho poriadku v účinnom znení (ďalej len „SSP“). Žaloba bola doručená 28. júna 2024. Žalobca v žalobe namietal, že v súčasnosti nie je daný účel zaistenia, bolo možné uplatniť menej závažný prostriedok voči zaisteniu spočívajúci v jeho umiestnení v zariadení pre žiadateľov o azyl a nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia žalovaného. V žalobe navrhol, aby bol bezodkladne prepustený zo zaistenia.

3. Správny súd uznesením č. k. 4Saz/3/2024-31 z 10. júla 2024 (ďalej len „uznesenie správneho súdu“) konanie podľa § 99 písm. g) SSP zastavil. Podľa názoru správneho súdu odpadol dôvod na pokračovanie v konaní, pretože na základe preskúmaného rozhodnutia bol žalobca zaistený len do 2. júla 2024. V čase rozhodovania správneho súdu tak už zaistený na základe rozhodnutia žalovaného nebol. Prišlo síce k predĺženiu zaistenia iným rozhodnutím, toto rozhodnutie však nie je predmetom prieskumu v tomto konaní.

III. Kasačná sťažnosť, stanovisko účastníkov

4. Žalobca podal voči uzneseniu správneho súdu kasačnú sťažnosť. Namietal v nej, že správny súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces; rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. f), g), h) SSP). Navrhol, aby kasačný súd zrušil uznesenie správneho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa názoru žalobcu boli splnené všetky podmienky na to, aby správny súd meritórne o žalobe rozhodol rozsudkom.

5. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedol, že sú splnené podmienky na zaistenie žalobcu.

IV. Právne posúdenie veci kasačným súdom

6. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v postavení kasačného súdu (ďalej len „kasačný súd“) preskúmal uznesenie správneho súdu. Jeho príslušnosť pre toto konanie a rozhodnutie je daná v § 11 písm. h) SSP.

7. So zreteľom na § 439 ods. 1, § 442 ods. 1, § 443 ods. 2 SSP kasačný súd skonštatoval, že podaná kasačná sťažnosť smeruje proti uzneseniu, voči ktorému je prípustná, bola podaná oprávnenou osobou a včas. Žalobca je oslobodený od súdneho poplatku podľa § 4 ods. 2 písm. n) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v účinnom znení.

8. Po preskúmaní veci kasačný súd dospel k záverom, ktoré deklaroval vo výroku svojho uznesenia. Bližšie tieto závery odôvodňuje v nasledovnom texte.

9. Právo na súdny prieskum rozhodnutia vydaným orgánom verejnej správy vyplýva z čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v účinnom znení (ďalej len „Ústava“). Podľa tohto ustanovenia sa môže obrátiť na súd každý, kto tvrdí, že bol ukrátený na svojich právach, pričom z právomoci súdu nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Rozhodnutie o zaistení výrazným spôsobom zasahuje do základného práva na osobnú slobodu, ktorá môže byť obmedzená len z dôvodov a spôsobom stanoveným zákonom (čl. 17 ods. 2 Ústavy).

10. Zo znenia žaloby v prejednávanej veci je zjavné, že žalobca napadol rozhodnutie žalovaného o zaistení, pretože ho považoval za nezákonné. V žalobe vymedzil riadne žalobné body, pre ktoré toto rozhodnutie považuje za rozporné nielen s právnym poriadkom Slovenskej republiky, ale aj čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“).

11. Tvrdenie správneho súdu o potrebe zastaviť súdne konanie pre odpadnutie dôvodu na jeho pokračovanie nemôže obstáť. Správny súd nemôže k žalobe pristúpiť čisto formalisticky. Samotná skutočnosť, že žalobca v petite žaloby požadoval rozhodnúť o prepustení zo zaistenia, nezakladá správne súdu oprávnenie nerozhodnúť o žalobe o prepustenie zo zaistenia po uplynutí lehoty na zaistenie ustanovenej v rozhodnutí žalovaného len z tohto dôvodu. Navyše za situácie, keď na toto rozhodnutie nadväzuje ďalšie rozhodnutie týkajúce sa predĺženia zaistenia (§ 88 ods. 4 zákona o pobyte cudzincov). Správny súd síce nové rozhodnutie v tomto konaní nepreskúma, avšak dôležité je, že v čase rozhodovania správneho súdu bol žalobca stále zaistený.

12. Z § 206 ods. 3 SSP vyplýva, že žaloba žalobcu mala byť posúdená neformálne. Správne súdu nič nebránilo námietky žalobcu posúdiť. Správny súd nesprávne zastavil konanie podľa § 99 písm. g) SSP.

13. K výkladu § 99 písm. g) SSP, podľa ktorého rozhodol správny súd, kasačný súd dáva do pozornosti bod 31 nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 274/2018-45, v ktorom tento súd odcitoval text na s. 533 publikácie Baricová, J.; Fečík, M.; Števec, M.; Filová, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2018, nasledovne: Zákon v § 99 písm. g) upravil zastavenie konania, ak odpadol dôvod na pokračovanie v konaní a nejde o prípady ustanovené v písmenách c) a d)... Ako príklad zastavenia konania z dôvodu odpadnutia predmetu prieskumu možno uviesť stratu účinkov preskúmaného rozhodnutia alebo opatrenia, no bez jeho formálneho zrušenia na základe protestu prokurátora alebo mimoriadneho opravného prostriedku. O takýto prípad pôjde najmä pri faktickej konzumácii týchto účinkov alebo uplynutí lehoty, na ktorú bolo rozhodnutie alebo opatrenie orgánu verejnej správy vydané, resp. pri inom následnom administratívnom postupe... O stratu účinkov rozhodnutia alebo opatrenia orgánu verejnej správy v dôsledku uplynutia lehoty pôjde vtedy, ak subjektívne práva vyplývajúce zo žalovaného rozhodnutia alebo opatrenia boli viazané len na určitý čas a jeho uplynutím zanikli bez toho, aby došlo k ich realizácii. Príkladom môže byť rozhodnutie vydané v zmysle § 82 ods. 12 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Ak však už dané subjektívne práva boli uplatnené, nemožno ani v dôsledku uplynutia času bez ďalšieho zastaviť správne súdne konanie a odmietnuť súdnu ochranu, pretože jej primárny obsah založený na možnosti zrušenia nezákonného rozhodnutia alebo opatrenia sa tým dostáva do sekundárnej podoby, ktorej podstatou je vytvorenie základu pre náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov.

14. Vychádzajúc z vyššie citovaných právnych názorov ústavného súdu a odbornej literatúry, ktoré sú aplikovateľné aj na teraz prejednávaný prípad (i keď v teraz prejednávanej veci ide o žalobu o prepustenie zo zaistenia, nie o žalobu o preskúmanie rozhodnutia o zaistení, pretože aj keď správny súd nepreskúma rozhodnutie o zaistení, z neho vychádza) má kasačný súd za to, že správny súd v napadnutom uznesení neprihliadol na potrebu ochrany práv žalobcu, keď súdne konanie zastavil a nevysporiadal sa námietkami, ktorými sa žalobca domáhal prepustenia zo zaistenia v intenciách podanej žaloby. Ako už uviedol kasačný súd v rozsudku sp. zn. 2Sak/3/2023 zo dňa 1. júna 2023, pre rozhodnutie súdu o správnej žalobe podľa § 221 ods. 2 SSP nie je podstatným to, či rozhodnutie o zaistení bolo

vydané v súlade so zákonom, ale skutočnosť, či jeho účelnosť a efektívnosť je možné konštatovať v čase rozhodovania správneho súdu.

15. Úlohou správneho súdu v danej veci bolo posúdenie sťažovateľovho žalobného návrhu na prepustenie zo zaistenia. Týmto je vymedzené postavenie a úloha správneho súdu posudzujúceho veci z hľadiska existencie podmienok pre prípadné nariadenie prepustenia sťažovateľa zo zaistenia v čase jeho rozhodovania o správnej žalobe.

16. Z obsahu súdneho spisu, ktorého súčasťou je aj administratívny spis žalovaného vyplýva, že správny súd v čase rozhodovania o žalobe o prepustenie zo zaistenia disponoval rozhodnutím o zaistení žalobcu z 2. mája 2024, ktorým bol žalobca zaistený za účelom správneho vyhostenia podľa § 88 ods. 1 písmeno b) zákona o pobyte cudzincov najviac do 2. júla 2024.

17. Správny súd v čase rozhodovania o žalobe o prepustenie zo zaistenia disponoval aj rozhodnutím o predĺžení zaistenia žalovaným č. PPZ-HCP-BA5-100-023/2024-AV z 27. júna 2024, ktorým bola stanovená dĺžka doby zaistenia predĺžená do 27. septembra 2024.

18. Kasačný súd poukazuje na svoj skorší rozsudok sp. zn. 2Sak/9/2023 zo 4. augusta 2023, ktorý bol publikovaný v Zbierke rozhodnutí a stanovísk kasačného súdu č. 1/2024 pod č. 69/2023, podľa ktorého:

I. V konaní o žalobe o prepustenie zo zaistenia správne súdy nepreskúmajú zákonnosť rozhodnutia o zaistení, resp. o predĺžení zaistenia, ale hodnotia postup polície v konaní o administratívnom vyhostení a najmä skúmajú, či dôvody zaistenia v čase rozhodovania správneho súdu o žalobe o prepustenie zo zaistenia trvajú. Za tým účelom je nutné verifikovať, aké konkrétne kroky smerujúce k vyhosteniu správny orgán do rozhodnutia správneho súdu o žalobe o prepustenie zo zaistenia urobil a z akého dôvodu nebolo možné vyhostenie realizovať.

II. Povinnosťou správneho súdu je verifikovať kroky smerujúce k vyhosteniu nie len výzvou na preukázanie takýchto úkonov, ale aj overiť, či sa vôbec štátny príslušník tretej krajiny nachádza v zaistení a z akého dôvodu a či sa štátny príslušník tretej krajiny domáhal súdneho prieskumu takéhoto rozhodnutia o predĺžení zaistenia a ako sa správny súd vysporiadal s jeho námietkami a či sa tieto nezhodujú s námietkami uplatnenými v žalobe o prepustenie.

III. Pokiaľ sa totiž námietky štátneho príslušníka tretej krajiny uplatnené v žalobe o prepustenie zhodujú s jeho námietkami uplatnenými v žalobe proti rozhodnutiu o predĺžení zaistenia, správny súd nemôže dospieť pri posudzovaní účelnosti a efektívnosti jeho zaistenia a v tej súvislosti pri posudzovaní účelnosti krokov správneho orgánu, ktoré vedú k realizácii jeho administratívneho vyhostenia k iným záverom ako učinil správny súd v súdnom prieskume rozhodnutia o predĺžení zaistenia, pretože rozsah posúdenia predmetnej okolností je v oboch typoch žalôb nastavený na tých istých parametroch.

IV. Pokiaľ správny súd zistí, že konanie o administratívnom vyhostení bolo vedené s náležitou starostlivosťou, aktívne a svedomito, a teda činnosti smerujúce k administratívnomu vyhosteniu cudzinca by mohli zakladať dôvodný predpoklad, že účel zaistenia bude možné dosiahnuť, držanie štátneho príslušníka tretej krajiny v zaistení je dôvodné a nie je tu dôvod na prepustenie žalobcu zo zaistenia.

19. Tým, že správny súd nezisťoval, či žalobca podal proti rozhodnutiu žalovaného o predĺžení zaistenia žalobu a či prípadné námietky žalobcu v žalobe o prepustenie neboli totožné s námietkami, ktorými žalobca brojil proti rozhodnutiu o predĺžení zaistenia, a ako sa s nimi vysporiadal správny súd, zaťažil svoje konanie a právne posúdenie vadou, ktorú videl žalovaný v nesprávnom právnom posúdení, keď konanie zastavil.

20. Po vyhodnotení kasačných bodov so zreteľom na vyššie uvedené dôvody, kasačný súd konštatuje dôvodnosť kasačnej sťažnosti. Uplynutím doby na zaistenie neodpadol dôvod, pre ktorý by žaloba žalobcu nemala byť preskúmaná. Správny súd tak rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

21. Súdna moc je vo svojej podstate kontrolnou mocou, pričom zastavením konania správny súd zobral žalobcovi možnosť preskúmať dôvodnosť zaistenia na základe žaloby o prepustenie zo zaistenia. Pokiaľ by sa prijal výklad správneho súdu, mohlo by to viesť k tomu, že orgány verejnej správy by vydávali rozhodnutia o zaistení na veľmi krátky čas a správne súdy by nestíhali tieto rozhodnutia preskúmať. Žalobcom by sa tak ubralo ich základné právo na súdnu ochranu.

22. Súdna ochrana vo veciach zaistenia je významná nielen v tom, že sa zasahuje do základného ľudského práva. Je si treba uvedomiť, že zaistení cudzinci často nepoznajú jazyk, právne prostredie. V mnohých prípadoch prichádzajú s obmedzenými finančnými prostriedkami, nemajú podporu rodiny a priateľov. Možnosti ich obrany sú limitované, a preto je veľmi dôležitá riadna súdna kontrola aktov, ktoré vo vzťahu k nim vydáva verejná správa.

V. Záverečné zhodnotenie a odôvodnenie uznesenia v časti trov

23. Podľa § 462 ods. 2 SSP ak kasačný súd po preskúmaní zistí dôvodnosť kasačnej sťažnosti, rozhodne o zrušení napadnutého rozhodnutia a podľa povahy vráti vec správneho súdu na ďalšie konanie ... Kasačný súd, pretože vyhodnotil kasačné námietky za dôvodné, rozhodol spôsobom uvedeným v tomto ustanovení.

24. O trovách kasačného konania kasačný súd nerozhodol. Podľa § 467 ods. (3) ak kasačný súd zruší rozhodnutie správneho súdu a vec mu vráti na ďalšie konanie, správny súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania.

25. Toto uznesenie prijal kasačný súd jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.